

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
STRATEGINIŲ KOMPETENCIJŲ GRUPĖ**

PAŽYMA

DĖL VALSTYBINIŲ MOKSLINIŲ TYRIMŲ INSTITUTŲ PERTVARKOS

2018-12-06 Nr. NV-3296

Vilnius

Projekto rengėjas: Švietimo ir mokslo ministerija.

Projekto tikslas: Lietuvos Respublikos Vyriausybės pasitarimo sprendimu pritarti Ministro Pirmininko 2017 m. lapkričio 10 d. potvarkiu Nr. 213 „Dėl darbo grupės pasiūlymams dėl valstybinių mokslinių tyrimų institutų veiklos kokybės gerinimo parengti sudarymo“ darbo grupės (toliau – darbo grupė) pasiūlymams dėl valstybės mokslo institutų pertvarkos ir pavesti Švietimo ir mokslo ministerijai parengti teisės aktų, reikalingų šiems sprendimams įgyvendinti, projektus.

Dabartinė situacija:

1. Institutų veiklos principai įtvirtinti Mokslo ir studijų įstatyme. Lietuvoje veikia 13 institutų: Fizinių ir technologijos mokslų centras (FTMC), Gamtos tyrimų centras (GTC), Inovatyvios medicinos centras (IMC), Lietuvių kalbos institutas (LKI), Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas (LLTI), Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas (LAEI), Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centras (LAMMC), Lietuvos energetikos institutas (LEI), Lietuvos istorijos institutas (LII), Lietuvos kultūros tyrimų institutas (LKTI), Lietuvos socialinių tyrimų centras (LSTC), Lietuvos teisės institutas (LTI) ir Nacionalinis vėžio institutas (NVI).

2. Dabartiniai institutai yra keliais etapais vykdytų pertvarkymų rezultatas. Todėl dalis jų susideda iš keleto gretimų veiklos sričių, iš dalies autonomiškų ne visada vienodo mokslinio pajėgumo padalinių, kiti – vientisi, siauriau specializuotos mokslo krypties ir paprastai mažesnio arba visiškai nedidelio mokslinio pajėgumo. Dalis institutų (veikiančių fizinių mokslų, biomedicinos, technologijų ir žemės ūkio mokslų srityse) yra įsitraukę į platesnių mokslo ir inovacijų sistemos struktūrų – mokslo, studijų ir verslo slėnių, asociacijų, mokslo ir technologijų parkų – veiklą, glaudžiai bendradarbiauja su universitetais, teikia atviros prieigos centrų paslaugas. Socialinių ir humanitarinių mokslo sričių institutai į šias struktūras integruoti silpniau arba jų veikloje visai nedalyvauja.

Projekto esmė:

Siūloma peržiūrėti institutų teisinį statusą ir valdymą, pagal poreikį pertvarkyti juos į viešąsias įstaigas, suformuoti jų valdybas (greta esamų mokslo tarybų), kurios užtikrintų valstybės institucijoms svarbių tyrimų ir veiklų finansavimą, patikslinti funkcijas: (a) taikomieji moksliniai tyrimai, reikalingi ilgalaikėms šalies ir sektorių strategijoms įgyvendinti; (b) operatyvinės sektorių, valstybės institucijų, pramonės reikmės; (c) mokslinės-technologinės kompetencijos stiprinimas; (d) kita veikla (stebėsena, duomenų rinkimas, metrologijos etalonų palaikymas, genetinio fondo išsaugojimas ir kita). Taip pat siūloma patikslinti vertinimo ir finansavimo metodikas (atsižvelgiant į patikslintas funkcijas bei institutų profilį), institutus stambinti ir (arba) geriau koordinuoti jų veiklą, kad būtų užtikrintas uždaviniams įgyvendinti būtinas potencialas.

Siūloma:

- Fizinių ir technologijų mokslų centrą, Gamtos tyrimų centrą, Inovatyvios medicinos centrą, Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centrą ir Lietuvos energetikos institutą sujungti į Lietuvos technologijų institutą – *Fraunhofer*, VTT, NTO, JRC tipo technologijų perdavimo bei inovacinių paslaugų organizaciją, skirtą pramonės konkurencingumui stiprinti (*Research and Technology organization*, RTO).
- Socialinių tyrimų centrą, Lietuvos teisės institutą ir Lietuvos agrarinės ekonomikos institutą sujungti į vieną socialinių tyrimų centrą. Jo uždavinys – parama viešosios politikos formavimui ir atskirų sektorių pramonės konkurencingumo, inovatyvumo stiprinimui.
- Geriau koordinuoti Lietuvos istorijos instituto, Lietuvių kalbos instituto, Lietuvos kultūros tyrimų instituto, Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto veiklą, įsteigiant lituanistinių institutų asociaciją (mokslinių tyrimų ir mokslo duomenų kaupimas, atvėrimas ir skaitmeninimas, archyvų saugojimas, mokslo žurnalų ir knygų leidyba, mokslinių tyrimų vadyba).
- Nacionalinį vėžio institutą palikti toliau veikti atskirai, kaip nacionalinės svarbos specializuotą tyrimų centrą (atskiras įstatymas, nacionalinio biobanko pareiškėjo ir priežiūros funkcija, kita).

Derinimas:

Atsižvelgiant į Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų strateginės tarybos posėdyje 2018 m. kovo 8 d. pateiktas pastabas dėl Darbo grupės pirminės ataskaitos, ministerijų, verslo atstovų, asociacijų, mokslinių tyrimų institutų bendruomenių išsakytus pasiūlymus, patikslinta Darbo grupės ataskaita – peržiūrėtos ir pakoreguotos bendrosios išvados, bendrieji pasiūlymai ir pasiūlymai dėl atskirų mokslinių tyrimų institutų.

Darbo grupės pasiūlymai svarstyti 2018 m. lapkričio 7 d. Vyriausybės pasitarime, dalyvaujant institutų atstovams. Pagal posėdžio metų išsakytas pastabas pasiūlymai pakoreguoti, atsižvelgiant į institutų specifiką ir naujausius institutų veiklos vertinimo rezultatus.

Atitiktis Vyriausybės programai: Projektas atitinka XVII Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XIII-82 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, 140 punktą ir 143.2 papunktį.

Dalykinio vertinimo išvada:

1. Pritarti Darbo grupės nuomonei, kad institutų veiklos tikslų, funkcijų, statuso ir institucinės sistemos peržiūra turi būtų vykdoma vadovaujantis principine nuostata, kad valstybės technologinei pažangai ir inovacijų sistemos stiprinimui reikia institucijų, gebančių operatyviai vykdyti MTEP ir atlikti valstybės bei ūkio subjektų užsakymus MTEP srityje.
2. Siūlome Darbo grupės patikslintą analizę ir pasiūlymus **svarstyti Vyriausybės pasitarime.**

Strateginių kompetencijų grupės vyriausioji patarėja

Ana Stankaitienė

tel. 8 706 63 860, el.p. ana.stankaitiene@lrv.lt